



LINKÖPINGS KOMMUN

LANDSBYGDSPROGRAM

1997-08-26

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	3
Sammanfattning	4
Bakgrund	6
Syfte och genomförande	8
Förarbete	9
Programunderlag - lokala utvecklingsdokument/planer	11
Remiss	13
Landsbygdsprogram - ämnesområdesvis	14
Bostäder	14
Demokratifrågor	15
EU-frågor	17
Hälsovård	18
Jord, skog och fiske	19
Kollektivtrafik	21
Kommersiell och samordnad service	22
Kommunal service - skola, barn- och äldreomsorg	24
Kretsloppstänkande - miljöfrågor	25
Kvinnors möjligheter på landsbygden	27
Kultur och fritid, natur	28
Näringslivsutveckling - sysselsättning	30
Post, el, tele samt IT-frågor	32
Turism - marknadsföring	34
Vägar, järnvägar	35
Landsbygdsprogrammets genomförande	37

Bilagor

- 1 Representanter i landsbygdsgruppen m fl
- 2 Förteckning över lokala kontaktpersoner mm
- 3 Förslag och synpunkter från utvecklingsgrupperna
- 4 Summering av synpunkter från remissomgång

FÖRORD

Av Linköpings befolkning bor nära 26 %, eller ca 33 500 personer, utanför centralorten (inklusive Malmslätt och Tallboda). Detta innebär att Linköping är den klart största landsbygds kommunen i Östergötlands län. Ja t o m en av de befolkningsmässigt största i Sverige.

Redan i samband med kommunsammanläggningen 1970 betonades vikten av att hela kommunen skulle leva och utvecklas på ett rättvist sätt. Staden, förorterna, småorterna och landsbygden i övrigt måste alla efter sina förutsättningar få en godtagbar service. Kretsloppsfrågornas ökande betydelse har också medfört att det ömsesidiga beroendet mellan stad och land blivit allt tydligare.

Agenda 21-dokumentet från FN:s miljökonferens i Rio 1992 talar om en långsiktig hållbar utveckling på vår jord. Det gäller att tänka globalt och att handla lokalt för att lösa våra miljöproblem och våra sociala problem. Just denna tanke att man tillsammans i sin egen by, socken eller sitt bostadsområde samlas för att lösa sina egna lokala problem är också grundtanken i den s k byarörelsen som nu utvecklats i hela Sverige med ca 3 500 lokala grupper.

Detta arbetssätt har varit utgångspunkten vid framtagandet av detta landsbygdsprogram för Linköpings kommun. Ca 20 utvecklingsgrupper i de olika landsbygdsområdena har i lokala studiecirkel och grupper arbetat fram underlaget för detta program.

Bengt Pettersson, LK Statistik och utredningar, har på uppdrag av landsbygdsgruppen och kommunledningskontoret samt i samråd med de lokala utvecklingsgrupperna utformat landsbygdsprogrammet.

Landsbygdsprogrammet har också skickats på remiss till berörda. Utifrån remissvaren har en del justeringar och tillägg gjorts.

Under rubriken Kultur och fritid, natur (sid 28) har texten justerats och tillägg gjorts i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 1997-08-26. Sammanträdesprotokollet med kommunfullmäktiges beslut finns sist i landsbygdsprogrammet.

Bilderna i programmet är från den fototävling som genomfördes våren-sommaren 1997.

Linköpings kommuns landsbygdsgrupp

Gösta Gustavsson, kommunalråd (c) och ordförande i landsbygdsgruppen

Owe Lundén, politiker från minoriteten (m)

Börje Johansson, LRF, Linköpingskretsen

Ann Agnarsson, studieförbunden i Linköping

Fredrik Pettersson, Linköpings Köpmannaförening

Håkan Enquist, Företagarnas riksorg, Linköpingsföreningen

Karl-Olov Ivehammar, de lokala utvecklingsgrupperna

Sammanfattning

Kommunstyrelsen tog 1995-04-18 beslut om att ett landsbygdsprogram för Linköpings kommun skulle utarbetas. Landsbygdsprogrammets genomförande har skett i projektform och landsbygdsgruppen har fungerat som styrgrupp. Kommunledningskontoret har varit ansvarig på tjänstemannanivå och LK Statistik och utredningar ansvarig utförarenhet. Kommunen har genomfört projektet i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan.

Det primära syftet med landsbygdsprogrammet är att redovisa och tydliggöra landsbygdsbefolkningens syn på lokal utveckling och att utifrån detta synsätt formulera mål och riktlinjer för det fortsatta arbetet med landsbygdsfrågorna. Arbetet med att ta fram ett landsbygdsprogram ska inte vara av engångskaraktär utan ska mer betraktas som början på ett nytt sätt att arbeta där lokalbefolkningen på ett mer aktivt sätt, jämfört med tidigare, blir delaktiga i och tar ansvar för bygdens utveckling.

De kommunala nämnderna ska inom ramen för befintliga resurser ta ansvar för landsbygdsprogrammets frågor, målsättningar och åtgärder som de är berörda av inom sitt verksamhetsområde.

För att engagera så många som möjligt i arbetet med att utarbeta ett landsbygdsprogram har uppsökande verksamhet, eldsjälsträffar, lokala upptaktsmöten samt informationsinsatser genomförts. Under i huvudsak vintern och våren 1996 har lokala utvecklingsgrupper arbetat med lokala utvecklingsfrågor och arbetsformerna har varierat. Gemensamt för de dokument som lämnats som underlag till landsbygdsprogrammet är dock att en beskrivning har gjorts över de frågor och problem som är aktuella inom det egna området. Konstruktiva synpunkter och förslag för att åstadkomma förändringar har också lämnats. Det bör framhållas att många utvecklingsgrupper har haft representanter från olika lokala föreningar med i arbetet och därmed är utarbetade dokument i allmänhet väl förankrade i bygderna.

Landsbygdsprogrammet har behandlats ämnesområdesvis. För varje ämnesområde redovisas ett antal målsättningar och förslag till åtgärder. I programmet finns totalt ca 60 målsättningar och ca 70 åtgärdsförslag. I denna sammanfattning redovisas programmet endast kort och fragmentariskt och huvudsakligen ur ett helhetsperspektiv. För egentligen är olika verksamheter och livsbetingelser i de flesta fall beroende av varandra för ett väl fungerande samhälle. En viktig målsättning i allt landsbygdsutvecklingsarbete är att verka för ett mer energisnålt och uthålligt kretsloppsanpassat samhälle.

Permanent boende, jord- och skogsbruk, vägar och järnvägar är viktiga förutsättningar för en levande landsbygd. Avgörande för många människor som vill bo och verka på landsbygden är tillgången på service i form av kommersiell och kommunal service, hälsovård, kollektivtrafik, post, el, tele samt möjligheter till kultur- och fritidsaktiviteter.

Målsättningen bör vara att bibehålla ökningstakten av folkmängden på landsbygden samt att öka byggandet särskilt i de tätorter som minskat sin befolkning. Det är också viktigt att arbeta aktivt för att öka antalet arbetstillfällen eftersom huvuddelen av de förvärvsarbetande har sin arbetsplats utanför det egna området och då främst i centralorten. Inom vissa områden kan det t ex finnas möjligheter att utveckla turismen.

Det är viktigt att bredda demokratin och därför ska, enligt programmet, enskilda, bygdeggrupper, föreningar och liknande ges möjlighet att på ett påtagligt sätt vara

delaktiga i beslut som berör det egna området. Samarbetskanalerna gentemot kommunens politiker och tjänstemän behöver därmed ses över.

EU-frågorna berör många samhällssektorer och det är därför väsentligt att kommunen är med och verkar för att sprida kunskap om möjligheter och villkor när det gäller landsbygdsutveckling i ett EU-perspektiv.

Kvinnokraften utgör en stor del av utvecklingskraften på landsbygden. Det har inte minst märkts inom kommunens landsbygdsprojekt där kvinnorna varit starkt representerade och engagerade i utvecklingsarbetet för sin bygd. Det är viktigt att verka för och stödja kvinnligt företagande.

Landsbygdsprogrammet ska efter kommunfullmäktiges antagande vara styrande för den kommunala verksamheten inom de berörda områdena. Landsbygdsgruppen ska vara ansvarig för kontroll och uppföljning av programmet.

Det lokala utvecklingsarbetet genom utvecklingsgrupper och andra ska fortsätta kontinuerligt. Landsbygdsprogrammet bör revideras så snart det finns behov av detta.

Bakgrund

Linköpings kommun har sedan 1987 genom landsbygdsgruppen (under en period benämnd kommunkommittén) i olika avseenden verkat för att behålla och utveckla befintlig service på landsbygden. Kontakter har upprättats med gamla och nya bygdeggrupper. Dessa har bl a fungerat som samrådsinstans när lokala frågor har behandlats. En viktig del av landsbygdsarbetet har varit att försöka upprätthålla en fungerande varuförsörjning.

Till landsbygdsgruppen är f n jordbruks-, näringslivs och småbutiksggruppen knuten. Dessa grupper ska framförallt arbeta med att ta fram idéer som kan bidra till hjälp och utveckling inom respektive område. Jordbruksgruppen har bl a genomfört en seminarierie och arbetat med ett projekt benämnt "källsortering och omhändertagande av avloppsvatten i Hulta och Roxenbaden". Projektet har utmynnat i en rapport. Näringslivsgruppen har t ex arrangerat "starta eget"-kurser. När det gäller småbutiksggruppen har denna tagit initiativ till bl a hushållsenkäter, upprop om ökad köptrohet, butiksmöten. Av bilaga 1 framgår vilka representanter som ingår i landsbygdsgruppen m fl grupper.

Under åren 1987-1989 bedrevs rikskampanjen "Hela Sverige ska leva". En av de viktigaste aktiviteterna under denna kampanj var när budkavlar 1988 fördes runt på landsbygden för att fånga upp förslag, krav och idéer som sedan överlämnades till partiledarna på Skansen i Stockholm.

Efter att den första landsbygdsriksdagen ägt rum i Umeå 1989 bildades riksorganisationen Folkrörelserådet till vilket idag 44 organisationer och folkrörelser är anslutna. Folkrörelserådets syfte och uppgifter är i första hand:

- att stimulera och stödja det lokala utvecklingsarbetet
- att verka för samordning och erfarenhetsutbyte mellan lokala utvecklingsgrupper
- att samordna folkrörelserna i arbetet med de landsbygdspolitiska frågorna
- att lyfta fram landsbygdens frågor och bedriva opinionsarbete.

Folkrörelserådet genomförde 23-24 mars 1996 den fjärde landsbygdsriksdagen i Avesta/Hedemora med bl a 10 deltagare från Linköpings kommun varav 7 representerade bygdeggrupper. Linköpings kommun kommer för övrigt att få arrangera nästa landsbygdsriksdag 1998.

I den regionalpolitiska propositionen som antogs av riksdagen i juni 1994 betonas kommunernas och länsstyrelsernas viktiga roller att ge stöd till lokalt utvecklingsarbete. Det är viktigt att kommunerna har en långsiktig strategi för landsbygden. Budskapet var att **kommunerna bör ta fram ett landsbygdsprogram i nära samarbete med människorna som bor och verkar ute i bygderna**. Ett sådant program kan samordnas med den kommunala översiktsplaneringen.

I propositionen slås bl a följande viktiga punkter fast:

- utvecklingsarbete måste bedrivas utifrån ett nedifrån och upp-perspektiv
- landsbygden måste utvecklas utifrån sina lokala förutsättningar
- människors idéer, initiativkraft och kunskaper måste tas tillvara
- särskilt ungdomarnas och kvinnornas situation måste uppmärksammas
- sektorssamordningen behöver förbättras.

Kommunstyrelsen beslutade 1995-04-18 efter en motion till kommunfullmäktige från centerpartiet att ett landsbygdsprogram för Linköpings kommun ska utarbetas.

Syfte och genomförande

Det primära syftet med landsbygdsprogrammet är att redovisa och tydliggöra landsbygdsbefolkningens syn på lokal utveckling och att utifrån detta synsätt formulera mål och riktlinjer för det fortsatta arbetet med landsbygdsfrågorna. Det är också viktigt att så långt det är möjligt föreslå konkreta åtgärder för att förbättra och utveckla möjligheterna att bo och verka på landsbygden.

En grundläggande förutsättning för att utarbeta landsbygdsprogrammet är således att människorna själva på ett aktivt sätt och på ett tidigt stadium deltar i arbetet.

Det bör också framhållas att landsbygdsgruppens arbete med bygdegrupper el likn utgår ifrån synsättet

- att utvecklingsarbetet för en bygd måste bedrivas utifrån de behov och idéer, som bygdens folk själva tar fram och tar ansvar för
- att ansvaret för den egna bygden är gemensamt för alla som bor där oavsett yrke, politisk tillhörighet, kön eller ålder.

Landsbygdsprogrammets genomförande har skett i projektform och landsbygdsgruppen har fungerat som styrgrupp. Kommunledningskontoret har varit ansvarig på tjänstemannanivå och LK Statistik och utredningar ansvarig utförarenhet. Kommunen har genomfört projektet i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. För projektet som benämns "landsbygdsutveckling i Linköpings kommun" har bidrag om högst 130 000 kr beviljats av länsstyrelsen för att användas som delfinansiering av projektet.

Projektet kan ses uppdelat i tre delar (se också under avsnitten "Förarbete" och "Programunderlag")

1. Uppsökande verksamhet där målet var att få kontakt med eldsjälar som var beredda att ta ansvar för att leda arbetet med att utveckla den egna bygden
2. Utbildning/information till eldsjälar
3. Lokalt utvecklingsarbete som utmynnar i utarbetandet av ett landsbygdsprogram för Linköpings kommun.

Det bör framhållas att arbetet med att ta fram ett landsbygdsprogram inte ska vara av engångskaraktär utan mer ska betraktas som början på ett nytt sätt att arbeta där lokalbefolkningen på ett mer aktivt sätt, jämfört med tidigare, blir delaktiga i bygdens utveckling.

Förarbete

För att engagera så många som möjligt i arbetet med att utarbeta ett landsbygdsprogram har ett antal aktiviteter genomförts.

Uppsökande verksamhet

1995, augusti-oktober. Genom olika kontaktvägar, mestadels via telefon, genomfördes uppsökande verksamhet för att få fram personer, i kommunens olika landsbygdsområden, som hade ett starkt intresse av lokalt utvecklingsarbete. Arbetet utfördes med hjälp av en projektanställd och resulterade i en förteckning på ett 70-tal personer som representerade en stor del av Linköpings kommuns landsbygd.

Eldsälsträffar

1995, september-oktober. Utbildning/information till presumtiva eldsjälar områdesvis, ägde rum i orterna Berg (Vreta kloster kommunal), Lingham (Åkerbo kommunal), Vikingstad (Norra och Södra Valkebo kommunal och i Bestorp (Vårdnäs kommunal). Träffarna genomfördes som ett samarrangemang mellan Linköpings kommun och Studieförbundet Vuxenskolan. Förutom information och utbildning till deltagarna diskuterades uppläggning av det lokala utvecklingsarbetet och i de fall det var möjligt utsågs de personer som skulle ta ansvar för att arbetet kom igång lokalt.

Efterhand har en person per område tagit på sig ansvaret för att vara kontaktperson inom sitt område och gentemot kommunen. Antalet områden för vilka kontaktperson finns uppgår till 27 (se bilaga 2). I de flesta fall är det en församling som utgör området.

Upptaktsmöten

1995 november - 1996 september. Med avsikten att starta utvecklingsarbetet har 19 lokala upptaktsmöten ägt rum med sammanlagt 21 deltagande områden (se bilaga 2). Den lokala kontaktpersonen för landsbygdsprojektet har haft huvudansvaret för att ett upptaktsmöte kommit till stånd. Kommunen, med en politiker och en tjänsteman, samt en representant från Studieförbundet Vuxenskolan har i de allra flesta fall deltagit vid de lokala upptaktsmötena. Antalet lokala deltagare har varierat från 25 till 90 personer med undantag av ett möte som endast besöktes av 5 personer. Uppläggningen av ett upptaktsmöte har varit likartad för de olika områdena. Kommunen har först informerat om landsbygdsprojektets bakgrund och syfte samt gett exempel på hur arbetet lokalt kunde bedrivas. Vuxenskolan har i första hand informerat om förutsättningarna för att bedriva studiecirkelverksamhet inom ämnesområdet landsbygdsutveckling. Exempel på lokala utvecklingsplaner har givits. Därefter har det följt en frågestund med tillhörande diskussion. Upptaktsmötet har i de flesta fall gett till resultat att en lokal arbetsgrupp bildats som sedan arbetat vidare med de lokala frågor som kommit fram.

Information om landsbygdsprojektet

1996 jan. Ett informationsblad med ett "upprop för landsbygdsutveckling" skickades till alla lokala föreningar, organisationer och kommunala enheter (skola, barn- och äldreomsorg) inom Linköpings kommuns landsbygd (ca 400). Dessa uppmanades av landsbygdsgruppen att engagera sig och delta i arbetet med att utarbeta ett landsbygdsprogram för Linköpings kommun. Informationsbladet innehöll också en tidplan för landsbygdsprojektet samt förteckningar över de lokala kontaktpersonerna, lands-

bygdsgruppens representanter samt kontaktpersoner inom kommunledningskontoret m fl ämnesområdesvis.

1996, februari. Länstidningen Östergötland gav ut ett specialnummer om det pågående arbetet inom ramen för projektet "landsbygdsutveckling i Linköpings kommun". I specialnumret, som utarbetades i samråd med berörda kommunala tjänstemän, beskrevs landsbygdsprojektet samt gjordes intervjuer med företrädare för landsbygdsgruppen och landsbygdsboende. Det ingick också reportage från näringsverksamheter och om arbetet i några aktiva utvecklingsgrupper. Specialnumret delades ut till alla hushåll inom Linköpings kommuns landsbygd.

Programunderlag - lokala utvecklingsdokument/planer

De flesta av de områden, dock inte alla, där upptaktsmöte ägde rum, har under vintern och våren 1996 under ledning av den lokala kontaktpersonen, arbetat med lokala utvecklingsfrågor. För de utvecklingsgrupper som kom igång sent har arbetet pågått under början av hösten 1996. Arbetsformerna har varierat. Ett arbetssätt har varit att olika grupper bildats för skilda ämnesområden och att man sedan i sitt dokument har motsvarande redovisning. En del utvecklingsgrupper har arbetat i studiecirkelform och här kan som exempel nämnas kretsloppsföreningen i Hulta som haft debattboken "Landsbygdsboendet som brygga mot kretsloppssamhället" som underlag för sin studiecirkel.

Vid ett antal bygdemöten har någon kommunal tjänsteman deltagit och lämnat information om aktuella frågor inom sitt ämnesområde samt inhämtat synpunkter från bygden. Särskilt planfrågor har intresserat många. Vägverket har också deltagit vid några möten.

Det är 19 utvecklingsgrupper som lämnat material som sedan har använts som underlag vid utarbetandet av själva landsbygdsprogrammet. De dokument som lämnats in varierar till utformning och innehåll. Några har utarbetat en utvecklingsplan med förslag till åtgärder för att utveckla det egna området. En del utvecklingsgrupper har genomfört enkäter inom något speciellt ämnesområde. Gemensamt för dokumenten är dock att en beskrivning har gjorts över de frågor och problem som är aktuella inom det egna området. Här har också lämnats konstruktiva synpunkter och förslag för att åstadkomma förändringar.

Vilka ämnesområden som avhandlats i dokumenten framgår av nedanstående sammanställning:

Ämnesområde	Antal utvecklingsgrupper som på något sätt behandlat ämnesområdet
Bostäder	12
Demokratifrågor	6
EU-frågor	2
Hälsovård	4
Jord, skog och fiske	6
Kollektivtrafik	16
Kommersiell och samordnad service	9
Kommunal service - skola, barn- och äldreomsorg	13
Kretsloppstänkande - miljöfrågor	13
Kvinnors möjligheter på landsbygden	-
Kultur och fritid, natur	17
Näringslivsutveckling - sysselsättning	10
Post, el, tele samt IT-frågor	7
Turism - marknadsföring	4
Vägar, järnvägar	13

I övrigt kan nämnas att barnen i Västerlösa skola ritat och berättat om hur de ser på Västerlösas framtid.

Det viktigaste underlagsmaterialet vid utarbetandet av landsbygdsprogrammet har varit dels och framför allt inlämnade dokument från utvecklingsgrupperna men dels

också de synpunkter och synsätt som kommit fram vid upptaktsmöten och andra bygdemöten. Det bör framhållas att många utvecklingsgrupper haft representanter från olika lokala föreningar med i arbetet och därmed är utarbetade dokument i allmänhet väl förankrade i bygderna. Bilaga 3 innehåller en sammanställning ämnesområdesvis över utvecklingsgruppernas synpunkter och förslag. Av kommunala handlingar som använts som underlag kan nämnas :

Fördjupad översiktsplan för kyrkbyar och mindre orter

Bostadsförsörjningsprogram

Statistisk årsbok för Linköpings kommun

GPF områdesbeskrivningar för Linköpings kommun

Remiss

Kommunstyrelsen beslutade 1997-03-04

- att uppdra till landsbygdsgruppen att remittera förslaget till landsbygdsprogram till lokala grupper, föreningar och organisationer, berörda kommunala nämnder, styrelser, enheter, bolag, berörda geografiska utskott, statliga verk och myndigheter, politiska partier och övriga berörda för yttrande senast den 12 maj 1997, samt
- att remissinstanserna ska ombedas ange i vilken utsträckning de föreslagna åtgärderna kan genomföras utan kommunala insatser.

Drygt 30 remissvar med synpunkter på landsbygdsprogrammet har inkommit. Många har haft en positiv inställning både till dess innehåll och till att det överhuvudtaget har utarbetats ett program. Remissinstansernas synpunkter har medfört att en del justeringar och kompletteringar i mindre omfattning har gjorts. De fullständiga remissvaren finns tillgängliga hos kommunen. En summering av remissvaren har gjorts ämnesområdesvis (se bilaga 4). De synpunkter och förslag som berör lokala förhållanden bör också beaktas vid genomförandet av landsbygdsprogrammet.

Landsbygdsprogram - ämnesområdesvis

Bostäder

Allmänt

Permanent boende är en förutsättning för en levande landsbygd. Under 1980- och 1990-talet har antalet boende inom Linköpings kommuns landsbygd (inklusive mindre tätorter) ökat markant eller från 15 412 personer år 1980 till 18 030 personer år 1995. Särskilt stor har ökningen varit inom den renodlade landsbygden. För tätorterna Gistad, Nykil, Rappestad, Sjögestad, Skeda udde och Ulrika har dock folkmängden minskat under motsvarande tidsperiod. Bostadsbyggandet har allmänt sett legat på en mycket låg nivå under de senaste åren p g a att de ekonomiska förutsättningarna för byggande inte varit de rätta.

Det är många utvecklingsgrupper som lämnat förslag och synpunkter på boendefrågor. Det är framförallt möjligheterna för äldre och ungdomar att kunna skaffa sig mindre lägenheter på landsbygden som engagerat.

Bostäder för gruppboende behandlas under kommunal service.

Målsättning

Bibehållen ökningstakt av folkmängden på landsbygden.

Att alla boendekategorier har möjlighet att välja efterfrågat boende inom sitt hemområde.

Öka byggandet särskilt i de tätorter som minskat sin befolkning.

I ökande grad miljö- och kretsloppsanpassa byggande och boende.

Åtgärder

En kartläggning av vilken bostadsefterfrågan som föreligger på landsbygden bör genomföras. Särskilt bör behovet av smålägenheter för äldre och ungdomar uppmärksammas. Landsbygdsgruppen bör vara initiativtagare.

Om behov av nya bostäder föreligger ska kommunen intressera entreprenörer och byggherrar att starta projekt. Samråd bör därvid ske med lokala bygdegrupper.

De konkreta förslag och synpunkter som inkommit från utvecklingsgrupperna (se bilaga 3) överlämnas till kommunledningskontoret för att användas som underlag till kommunens fysiska planering.

Kommunen ska genom samråd och information göra lokalbefolkningen delaktig i arbetet med planfrågor.

Demokratifrågor

Allmänt

Som en inledning till avsnittet om demokratifrågor redovisas nedan några av de viktigaste och övergripande kraven som ställdes på landsbygdsriksdagen 1996 i Avesta/Hedemora.

"Ge ökat inflytande till de lokala utvecklingsgrupperna genom att pröva olika modeller av självstyre".

"Starta utbildning av såväl kommunala politiker och tjänstemän som medborgare, för att utveckla dialogen och samspelet dem emellan".

"Förnya samhällsplaneringen genom att utgå från de lokala utvecklingsgruppernas planering. Erkänn den lokala nivån, under den kommunala, i samhällsplaneringen".

Dessa krav och andra likartade krav har sin grund i det faktum att intresset för att arbeta politiskt har minskat påtagligt. Så är också fallet inom Linköpings kommun. Arbetet inom ramen för landsbygdsprojektet har dock visat att intresset för att arbeta med frågor som berör den egna bygden är stort på många håll. Det är viktigt och nödvändigt för demokratin att såväl de lokala som de centrala kommunpolitiska organen lyssnar till vad människorna tycker lokalt.

De utvecklingsgrupper som tagit upp demokratifrågan har gjort det utifrån en likartad utgångspunkt nämligen att inflytande och ansvar över lokala beslut måste öka. För att citera Bankekinds bygdekommitté "Människorna vill ha ett större ansvar för sig själva, sin bygd och sin vardag. Lägga makten hos folket det är smartaste sättet att utveckla kommunen. Vi måste visa politikerna att medborgarnas engagemang inte är ett hot utan en resurs och kraft att ta tillvara". Synpunkter och förslag från utvecklingsgrupperna framgår av bilaga 3.

Målsättning

Enskilda, bygdegrupper, föreningar och liknande ska ges möjlighet att på ett påtagligt sätt vara delaktiga i beslut som berör det egna området.

Den lokala nivån, närmast under den kommunala nivån, ska utgöra basen för samhällsplaneringen.

Åtgärder

För att bredda demokratin, d v s genom att öka det lokala inflytandet och ansvaret, ges alla landsbygdsområden möjlighet att utse en lokal utvecklingsgrupp. Det går att utveckla och utöka funktionerna för de bygde/utvecklingsgrupper som redan finns men nya grupper får bildas i områden som saknar sådana. Det är viktigt att kommunen ger grupperna en roll och plattform samt anpassar sin organisation och sitt arbetssätt till detta. Samarbetskanalerna mellan grupperna och kommunens politiker och tjänstemän måste ses över. Lokalt utvecklingsarbete kan för de bygde/utvecklingsgrupper som så önskar bedrivas i en mer organiserad form än vad som i allmänhet är fallet idag. Representanterna till grupperna kan t ex utses i samband med årsmöte eller stormöte. Det är viktigt att en bygde/utvecklingsgrupp har en god lokal förankring.

En bygdepeng om 2 000 kr utgår 1997 till varje aktiv utvecklingsgrupp. Det beloppet behöver höjas och ev behovsanpassas.

Kommunledningskontoret ges i uppdrag att med utgångspunkt från det ovan sagda mer i detalj utreda organisation, samarbetsformer och arbetssätt för att åstadkomma fungerande bygde/utvecklingsgrupper inom Linköpings kommuns landsbygd. I uppdraget bör också ingå att föreslå utbildnings- och informationsinsatser.

Synpunkter på kommunens statistikområdesindelning har framkommit från flera håll. Ansvarig kommunal enhet för statistikfrågor, LK Statistik och utredningar, ges uppdraget att göra en översyn av indelningen i statistikområden. Ett viktigt syfte därvid är att bättre anpassa indelningen till gällande indelning i församlingar.

EU-frågor

Allmänt

EU-medlemskapet och det stöd som finns att hämta i strukturfonderna har gett enskilda människor, lokala grupper och föreningslivet unika möjligheter att samlas kring ett gemensamt projekt för landsbygdens utveckling. Enligt EUs direktiv skall den lokala nivån aktiveras och vara med i utformningen av olika projektidéer.

När det gäller EUs strukturfonder är syftet att öka den ekonomiska och sociala samhörigheten mellan medlemsländerna och att undvika ett Europa med stora regionala skillnader. Strukturfondsmedlen fördelas mellan olika mål. Tre av målen är geografiska och berör glesbygd (mål 6), och landsbygd (mål 5b) och industriregioner som drabbats av industriell tillbakagång med stor arbetslöshet (mål 2). Förutom de geografiska målen finns också tre horisontella mål - 3, 4 och 5a - som berör hela landet. Strukturfonderna finansierar också de så kallade gemenskapsinitiativen.

Linköpings kommun ingår inte till någon del i någon av de geografiska målområdena. Ulrika byalag konstaterar att möjligheterna till företagsstöd har försämrats i samband med EU-inträdet. Byalaget förutsätter att kommunen medverkar till att Ulrika införlivas i 5b-området. Syftet med mål 5b är att underlätta utvecklingen och strukturanpassningen i landsbygdsområden.

I övrigt kan nämnas att landsbygdsriksdagen 1996 gav Folkrörelserådet i uppdrag att utarbeta en strategi för EU-arbetet, i syfte att dels samordna medlemsorganisationernas och de lokala gruppernas insatser och dels påverka regler och fördelning av EU-medel.

Målsättning

Verka för att vissa perifera delar av Linköpings kommuns landsbygd ska ingå i målområde 5b för att dessa därigenom ska kunna komma i åtnjutande av EUs strukturfondmedel.

Öka kunskapen om förutsättningar och villkor för EU-medlemskapet.

Åtgärder

Kommunens EU-ansvariga får i uppdrag att ta initiativ till en informationsinsats med syftet att sprida kunskap om möjligheter och villkor när det gäller landsbygdsutveckling i ett EU-perspektiv.

Kommunen överlämnar skrivelse till länsstyrelsen och/eller annan berörd statlig myndighet eller departement med begäran om att Ulrika församling samt södra delen av Nykils församling ska ingå i målområde 5b - utveckling av landsbygden - inom det geografiska området Sydöstra Sverige. Det kan finnas motiv för att ytterligare områden inom Linköpings kommun borde ingå.

Hälsovård

Allmänt

Hälsovårdsservice finns idag endast i begränsad omfattning inom Linköpings kommuns landsbygd om man undantar serviceorterna. De flesta landsbygdsboende är i samband med primärvårdsbesök hänvisade till vårdcentral i centralorten eller i Ljungsbro och Malmslätt. I orterna Askeby, Bestorp, Nykil och Ulrika finns begränsad hälsovårdsservice i form av distriktssköterskemottagning. I en tätort finns en privat sjukvårdsmottagning. Av de utvecklingsgrupper som lämnat in underlag till landsbygdsprogrammet har endast Askeby-Örtomta, Sjögestad och Björkeberg behandlat hälsovårdsfrågor (se bilaga 3).

Målsättning

Att alla landsbygdsboende inom sitt hemområde (tätort) har möjlighet att besöka distriktssköterska en gång per vecka.

Kollektivtrafiken ska vara utformad så att denna kan utnyttjas på ett effektivt sätt vid besök på den vårdcentral man tillhör.

Åtgärder

Samråd med landstinget och Östgötatrafiken för att diskutera möjligheten att förbättra servicenivån beträffande hälsovård och kollektivtrafiken.

Vårdområden bör utformas utifrån möjligheterna att nå distriktssköterska och vårdcentral med kollektivtrafiken.

Jord, skog och fiske

Allmänt

Jord- och skogsbruk är och har alltid varit en förutsättning för en levande landsbygd. Dels ger dessa näringar sysselsättning, dels är de en förutsättning för en omväxlande och rik natur som kan utnyttjas, inom allemansrättens ram, av alla som vill utöva friluftsliv. Inom Linköpings kommuns landsbygd (utom tätorter) finns 35 % av antalet arbetstillfällen eller ca 700 inom näringsgrenen jord, skog och fiske.

Jordbruksgruppen under kommunens landsbygdsgrupp har arbetat med idéer och aktiviteter för att utveckla jordbruket.

Landsbygdsriksdagen 1996 tog beslut om bl a följande att-satser:

- ”verka för ett livskraftigt och lönsamt bruk av jord, skog och vatten, som är basen för sysselsättning på landsbygden och en förutsättning för ett framtida kretslopps-baserat samhälle
- verka för utveckling av livskraftig småskalig produktion av varor, tjänster och upplevelser från jord, skog och vatten, samt uppmuntra konsumtion av lokala produkter.
- verka för att kretsloppsanpassade produkter från jord-, skogs- och vattenbruk tillerkänns relevanta miljöfördelar, så att t ex trä, etanol och vegetabiliska oljor kan ersätta mindre miljövänliga produkter
- turistsatsningar måste ske i samarbete med markägare, brukare som kan bli berörda och att stor hänsyn skall visas för att skapa ett bra klimat. Då blir bonden nöjd och turisten känner sig välkommen”.

Från utvecklingsgruppernas underlag kan nämnas att Hulta undersökt intresset för lokal produktion av livsmedel samt intresset för att köpa lokalt producerad mat. Utvecklingsgruppernas förslag och synpunkter framgår av bilaga 3.

Målsättning

Öka förståelsen och kunskapen om jord- och skogsbrukets villkor och verksamhetsformer.

Verka för att jordbrukets omfattning och inriktning kan bibehållas på minst nuvarande nivå inom hela landsbygdsområdet.

Genom ändamålsenlig skötsel behålla värdefulla ängs- och hagmarker.

Stimulera till miljöanpassad och ökad användning av biobaserade bränslen varvid hänsyn ska tas till den biologiska mångfalden.

Inspirera till samarbete mellan tätort och landsbygd.

Verka för lokal produktion och konsumtion av jordbruksprodukter.

Kontinuerligt i en realistisk takt kretslopps- och miljöanpassa jord- och skogsbruket.

Verka för att det livsmedelstekniska centrum som finns i Linköping fortsätter att utvecklas.

Åtgärder

På initiativ av kommunen och LRF genomförs en eller flera temadagar som ska behandla frågor om jordbrukets villkor, förhållandet mellan tätort och landsbygd, möjlig-

heter att öka användningen av biobaserade bränslen, ett kretslopps- och miljöanpassat jord- och skogsbruk, skyddet av värdefulla kulturlandskap mm. Frågan kan också behandlas inom ramen för det fortsatta arbetet med Linköpings översiktsplan.

Utvecklingsgrupperna uppmanas att arbeta för lokal produktion och konsumtion av livsmedel och skogsprodukter. Förutom ekonomiska och miljömässiga fördelar bidrar detta till att öka samhörighetskänslan mellan jord/skogsbrukare och övriga boende inom ett område.

Kommunledningskontoret får i uppdrag att undersöka möjligheterna att öka inköpen av lokalt producerad livsmedel inom Linköpings kommun.

Kollektivtrafik

Allmänt

En väl fungerande kollektivtrafik, med goda möjligheter att utnyttjas för arbetsresor samt för att nå kommersiell och offentlig service, är en grundläggande förutsättning för många landsbygdsboende, inte minst för äldre människor. Ur miljösynpunkt är kollektivtrafik i de flesta fall att föredra. Från utvecklingsgrupperna har det kommit en hel del synpunkter och förslag på förbättringar avseende dagens kollektivtrafik. För-sämringar genom bl a indragningar av linjeturer i samband med införandet av pendeltågstrafiken har påtalats av flera. Askeby-Örtomta föreslår en ny ringlinje som bl a skulle medföra att pendeltågsstationen i Lingham kan nås. Gistad tycker också att en anslutningsbuss till Lingham är angelägen. Det finns också önskemål om nya turtider och hållplatser samt om uppsättning av busskurer. Utvecklingsgruppernas förslag till förändringar framgår av bilaga 3.

Målsättning

Det ska finnas möjlighet att utnyttja kollektivt färdmedel för arbetsresa eller för att utnyttja kommersiell och offentlig service. Färdvägen ska ha en rimlig sträckning.

Att med kollektivt färdmedel, minst en gång per vecka, kunna göra inköp i den mest närbelägna dagligvarubutiken.

Att utveckla hållplatserna på landsbygden för att få bra möjligheter för omstigning och parkering.

Väsentliga förändringar i kollektivtrafiken ska alltid föregås av informations- och samrådsmöten med lokalbefolkningen.

Förbättra informationen om de kollektiva resmöjligheter som finns på landsbygden.

Åtgärder

En översyn av hela kollektivtrafiksystemet bör genomföras för landsbygdstrafiken i samverkan mellan Östgötatrafiken, kommunen och utvecklingsgrupperna. Syftet ska vara att med tillgängliga resurser uppnå ett för de boende optimalt kollektivtrafiksystem där linjebussar, skolskjutsar, färdtjänst och anropsstyrd linjetrafik samutnyttjas. Utvecklingsgruppernas förslag till förändringar utgör underlag för översynen av kollektivtrafiksystemet. En arbetsgrupp med representanter för olika bygdegrupper kan bildas (ev områdesvis) och kan utgöra remissorgan under pågående arbete.

En handläggningsrutin utarbetas som visar när och på vilket sätt utvecklingsgrupper och andra kan vara med och påverka när förändringar av kollektivtrafiken ska genomföras.

Ett informationsmaterial om kollektiva resmöjligheter kan utarbetas i samarbete mellan kommun, utvecklingsgrupper och Östgötatrafiken.

Lokala entreprenörer ska genom anbudsförfarandets utformning ges möjlighet att på lika villkor konkurrera om linjetrafik.

Kommersiell och samordnad service

Allmänt

Den kommersiella servicen är i de flesta fall begränsad till en dagligvarubutik på landsbygden. Butiken fyller ofta en mycket viktig servicefunktion. Förutom försäljning av dagligvaror kan butiken ha sidoverksamheter som apoteksservice, systemvaruutlämning, bensinförsäljning, tipsombud, lottförsäljning, hemsändning, fiskekortsförsäljning, kommuninformation, postservice, bageri, kemtvättsinlämning mm. Dagligvarubutik finns på landsbygden i alla tätorter utom Ekängen, Sjögestad, Slaka, Rappestad och Västerlösa. Därutöver finns dagligvarubutik i småorterna Bjärka-Säby och Roxenbaden (Sandvik).

Kommunen och länsstyrelsen har ett gemensamt ansvar för att trygga en god varuförsörjning på landsbygden. Kommunen har under många år bedrivit varuförsörjningsplanering där ett viktigt syfte har varit att ge riktlinjer för åtgärder som befrämjar en tillfredsställande dagligvaruförsörjning. Dokumentet "Stöd och riktlinjer för varuförsörjningen i Linköpings kommun utom centralorten" antogs av kommunstyrelsen 1994-01-18. Av dokumentet framgår bl a att dagligvarubutikerna i Askeby, Bankekind, Bestorp, Brokind, Gistad, Nykil, Sandvik, Skeda udde, Ulrika och Västerlösa (numera nedlagd) bör prioriteras för statligt och/eller kommunalt stöd. Ansökan om statligt stöd lämnas till länsstyrelsen.

Utvecklingsgrupperna i Askeby-Örtomta, Bankekind, Nykil och Skeda udde har under landsbygdsprojektets gång engagerat sig för sin lokala butik. En enkätundersökning om Skedabornas inköpsvanor genomfördes våren 1996.

Målsättning

Landsbygdsbor ska ha möjlighet att inom sitt hemområde kunna göra dagligvaruinköp i första hand från en butik men om sådan saknas från varubuss.

Skapa förutsättningar genom ökat befolkningsunderlag så att en dagligvarubutik kan finnas i varje tätort.

Utveckla dagligvarubutikerna till att vara bygdens servicecentra.

Verka för att kommunens inköp upphandlas lokalt.

Verka för att lokalt odlade och producerade produkter försäljs i den lokala dagligvarubutiken eller annat försäljningsställe.

Åtgärder

Landsbygdsgruppen och dess småbutiksgrupp utökar samarbetet med lokala grupper för att uppnå större förståelse för den lokala butikens problem och möjligheter. Stormöten för att diskutera köptrohet, sortimentsbredd, priser mm arrangeras. Enkäter om hushållens inköpsvanor genomförs.

Landsbygdsgruppen tar initiativ till att en utredning genomförs med syfte att ge konkreta anvisningar för hur en dagligvarubutik kan utvecklas till ett lokalt servicecentra.

Kommunledningskontoret får i uppdrag att utarbeta en ny varu- och serviceförsörjningsplan. Samtidigt undersöks vilka möjligheter kommunen har att för sin verksamhet göra inköp lokalt.

Kommunen ska i sin varuförsörjningsplanering beakta synpunkter och förslag från utvecklingsgrupperna (bilaga 3).

Kommunen ska i samband med länsstyrelsens behandling av statliga bidragsärenden överlämna erforderligt beslutsunderlag samt i övrigt ev vid samråd lämna synpunkter och förslag som främjar en god varuförsörjning på landsbygden.

Landsbygdsgruppen och dess småbutiksgrupp tar initiativ till samrådsmöte med småbutiker, utvecklingsgrupper, dagligvaruleverantörer och länsstyrelsen m fl som deltagare.

Kommunal service - skola, barn- och äldreomsorg

Allmänt

Kommunal service i form av framförallt skola, barn- och äldreomsorg är nära nog nödvändig för att människor ska kunna verka och bo på landsbygden. Linköpings kommun har en relativt sett väl utbyggd kommunal service. Inom landsbygdsområdet (inkl småorter) finns idag 16 grundskolor (inkl två friskolor) med utbildning för årskurs 1-6. Ingen av dessa är f n nedläggningshotad. Inom barnomsorgen finns i huvudsak platser till alla som behöver. Inom äldreomsorgen saknas idag servicelägenheter för äldre i flera tätorter och möjlighet till vårdboende (gruppboende) saknas helt inom landsbygdsområdet om man undantar de större serviceorterna.

Målsättning

Verka för att befolkningsutvecklingen blir sådan att den kommunala servicen kan bibehållas på minst dagens nivå.

Att utnyttja reformen med stärkt föräldrainflytande så att lokala styrelser med föräldramajoritet inrättas i samtliga grundskolor, där intresse finns.

Vid behov verka för distansundervisning.

Det ska finnas möjlighet för alla äldre och handikappade att inom sin kommun del vid behov kunna bo i servicelägenhet eller kunna utnyttja vårdboende.

Verka för fortsatt och ökad integrering av verksamheterna skola, barn- och äldreomsorg.

Det ska finnas valfrihet när man väljer barnomsorgsform.

Åtgärder

Kommunen måste i större utsträckning än hittills anpassa lokaliseringen av äldreboendet till de behov som finns lokalt.

Kommunen ska i sin planering ta hänsyn till de synpunkter och förslag till förändringar som utvecklingsgrupperna lämnat enl bilaga 3.

Kommunen ska informera om och underlätta möjligheterna att bilda lokala styrelser för skolan.

Kommunen bör undersöka om distansundervisning på högstadie- och gymnasienivå kan ske i orter med längre resavstånd.

Kommunen bör se över sina principer och riktlinjer så att behov och önskemål beträffande barnomsorg på landsbygden tillgodoses på ett tillfredsställande sätt.

Kretsloppstänkande - miljöfrågor

Allmänt

Landsbygdsriksdagen 1996 beslutade att ett övergripande mål för Folkrelserådet och dess medlemsorganisationer är att, i enlighet med Agenda 21, fatta beslut om att hushålla med resurser samt att lyfta in uthållighetsperspektivet i all sin verksamhet. Detta ska uppnås genom att:

- "främja lokal produktion genom närhetsprincipen samt visa på nya innovativa arbetstillfällen inom hela miljöområdet
- integrera Agenda 21, som en naturlig och nödvändig del i den lokala demokratin, byapolitiken och i den lokala handlingsplanen för vår hembygd, samt öka kompetensen inom miljöområdet via utbildning på lokal, regional och nationell nivå
- stimulera till att miljöanpassade transport- och kommunikationssystem utvecklas som även knyter ihop land och stad
- främja teknik- och produktionsmetoder som underlättar återanvändning och återtagande av restprodukter i naturens kretslopp
- anpassa boendet till kretsloppssamhället genom konvertering av befintligt byggnadsbestånd samt underlätta för den enskilde att själv kunna påverka sin livsmiljö".

Kommunens Agenda 21-projekt, som pågått några år, har med en rad insatser och aktiviteter bidragit till ökad förståelse och kunskap om att kretsloppstänkandet ska genomsyra allt och alla i kommunen. Det känns också naturligt att projektet i högre grad än tidigare, kan integreras med det lokala utvecklingsarbetet som bedrivs av utvecklingsgrupper och andra.

Avfallsplanen och planen över återvinningsstationer kan också påverka det lokala utvecklingsarbetet. Flera utvecklingsgrupper har för övrigt synpunkter och förslag när det gäller utplaceringen av återvinningscontainrar. Övriga synpunkter och förslag från utvecklingsgrupperna framgår av bilaga 3.

Det är annars i Hulta som man konkret kommit längst när det gäller att bo och leva kretsloppsanpassat. Här kan nämnas användandet av hushållens avloppsslam som gödningsmedel på åkrarna. En annan viktig del är alla de gemensamma aktiviteter som genomförs inom bygden vilket bidrar till att öka samhörighetskänslan.

Målsättning

Att på kommun- och lokalnivå i allt utvecklingsarbete verka för att så långt det är möjligt, tillägna sig idéer, metoder och arbetsätt för att uppnå ett mer kretsloppsanpassat samhälle.

Agendadokument utarbetas för alla landsbygdsområden (församlingsvis).

Verka för att landsbygdsriksdagens beslut ovan blir vägledande för allt samhällsarbete inom Linköpings kommun.

Åtgärder

Planen för återvinning ses över så att en fullskalig och behovsanpassad placering av containrar uppnås. Flera nya uppställningsplatser behövs. Samråd med utvecklingsgrupperna är ett krav.

Utvecklingsgrupperna kan vara informationskanal och försöka engagera fler i aktivt lokalt miljöarbete genom bildande av sk "ekoteam". Grupperna kan ingå i nätverket för Agenda 21 i Linköping samt bör inbjudas till de "rundabordsgrupper" som är verk-samma.

Utvecklingsgrupperna uppmanas att utarbeta lokala Agendadokument. Arbetet kan integreras med övrigt lokalt utvecklingsarbete så att en helhetssyn erhålls. Kommunens kretsloppssamordnare får i uppdrag att vara expertorgan och kontaktperson gentemot utvecklingsgrupperna när det gäller kretsloppsfrågor.

Kommunen bör verka för att allt slam och aska återförs i kretsloppet till åker och skog. Detta förutsätter rening från ev skadligt avfall.

Lokala biobränsleanläggningar i småorter och på landsbygd ska stödjas.

Biobränsleuppvärmning av kommunens lokaler bör omgående utredas.

Lokala kretslopp ska stödjas.

Kommunen ska i översiktsplaner behandla planfrågor ur ett kretsloppsperspektiv.

Kommunen bör aktivt, på tjänstemannanivå, kunna ge råd och anvisningar i energi- och kretsloppsfrågor.

Jordbruksgruppen får i uppdrag att utreda på vilket sätt kunskapen om praktiskt kretsloppsarbete kan spridas till allmänheten. Studiebesöksverksamhet på landsbygden kunde t ex byggas upp.

Miljönämnden bör verka för att föreslagna åtgärder kan genomföras av lokalbefolkningen genom att i möjligaste mån underlätta för den enskilde att ta ansvar för sitt handlande i olika miljöfrågor som regleras av viss lagstiftning.

I övrigt får kommunledningskontoret i uppdrag att beakta utvecklingsgruppernas synpunkter och förslag. Här kan nämnas frågan om delfinansiering av halmprojektet i Bankekind och en utökning av slamspridningen i Hulta.

Kvinnors möjligheter på landsbygden

Allmänt

Kvinnokraften utgör en stor del av utvecklingskraften på landsbygden. Det har inte minst märkts inom kommunens landsbygdsprojekt, där kvinnorna varit starkt representerade och engagerade i utvecklingsarbetet för sin bygd.

I de senaste regionalpolitiska propositionerna fastslås att kvinnokraften måste uppmärksammas och stödjas samt att kvinnligt företagande ska synliggöras och stimuleras.

Landsbygdsriksdagen 1996 beslutade bl a att:

- * "Folkrörelserådet ska verka för en kartläggning av de hinder som finns för kvinnor och ungdomar på landsbygden för att komma in på arbetsmarknaden samt åtgärdande av hindren
- * Folkrörelserådet ska verka för ett kvinno- och landsbygdsperspektiv av samhällsstrukturen såsom bygg-, plan-, trafik- och sociala frågor i samarbete med övriga Norden och EU
- * Folkrörelserådet ska verka för att kunskapen om manligt och kvinnligt blir ett eget kunskapsområde
- * Bankers och myndigheters (skatter, A-kassa, moms mm) attityder gentemot kvinnors småföretagande förbättras samt verka för att stödformer av olika slag (rådgivning, ekonomi) anpassas till kvinnors företagande".

Projektet "Handelsgården" med huvudsyfte att ta tillvara och utveckla kvinnligt företagande har med stöd av kommunen pågått sedan 1994 men har övergått till kooperativ verksamhetsform under hösten 1996.

Målsättning

Verka för att kvinnor och män har samma förutsättningar för utveckling i skola och arbetsliv.

Verka för och uppmuntra kvinnligt företagande på landsbygden.

Ta tillvara och utveckla hantverk och arbetsmetoder som är av typisk kvinnlig karaktär.

Åtgärder

Genom utvecklingsgrupperna bilda kvinnliga nätverk som har till syfte att tillvarata kvinnors intressen på landsbygden. Initiativ till bildande av kooperativa eller andra verksamhetsformer ska stödjas.

Genomföra inspirationsträffar med syfte att dels väcka idéer som kan leda fram till kvinnligt företagande, dels stärka kvinnors självkänsla.

En arbetsgrupp utses som har till uppgift att verka för att landsbygdskvinnorna i Linköpings kommun med produkter och tjänster är välrepresenterade på Idé- och Handelsmässan "Kvinnor kan" som äger rum 1998 i Linköping och Norrköping.

Kommunen ska verka i den riktning som 1996 års landsbygdsriksdag beslutade.

Kultur och fritid, natur

Allmänt

Att ha möjligheter till en god fritid i form av kultur- och naturupplevelser samt andra aktiviteter är viktigt för de allra flesta människor. På landsbygden är i allmänhet föreningslivet väl utvecklat med bl a hembygds- och idrottsföreningar samt verksamheter inom kyrka och frikyrka. Studiecirkelverksamhet förekommer också i stor utsträckning.

Det är ganska många utvecklingsgrupper som behandlat frågor som berör fritidsverksamhet. Här kan nämnas behov av gemensamhetslokaler bl a för barn och ungdomsverksamhet. Det är flera utvecklingsgrupper som har för avsikt att ta ett större ansvar för viss fritidsverksamhet samt skötsel av anläggningar, t ex lekplatser, genom att bilda en särskild förening för detta. Förslag och synpunkter inom ämnesområdet "kultur och fritid, natur" framgår av bilaga 3.

När det gäller allmänna samlingslokaler kan statligt stöd utgå för bl a nybyggnad, ombyggnad, tillbyggnad eller köp. Det statliga stödet är 50 % av det godkända bidragsunderlaget för en lokalyta mellan 0-1000 m² (30% mellan 1000-2000 m²). En förutsättning för att statligt bidrag beviljas, är att kommunen lämnar bidrag med minst 30 % av bidragsunderlaget. I bidragsunderlaget får, utöver redovisade kostnader, även räknas in skäligt värde av eget arbete, dock med högst 20 % av bidragsunderlaget. Landsbygdsriksdagen 1996 uttalade behovet av fortsatt och utbyggt statligt stöd för samlingslokaler.

För övrigt kan nämnas att landsbygdsriksdagen uppdrog åt Folkhälsovetenskapens styrelse att verka för ett ökat arrangörstöd vilket gör det möjligt att i större utsträckning engagera även professionella kulturarbetare på landsbygden.

Målsättning

Det ska finnas möjlighet att bedriva kultur- och fritidsverksamhet i ändamålsenliga lokaler i alla områden inom Linköpings kommuns landsbygd.

Alla aktiva föreningar ska efter behov för sin verksamhet kunna erhålla ekonomiskt bidrag från kommunen. Dock ska likställighetsprincipen gälla.

Områden som av lokala företrädare bedöms vara av natur- eller kulturminnesvärdsynpunkt värdefulla ska så långt det är möjligt skyddas.

Bygdegrupper och föreningar bör medges möjlighet att i ökad utsträckning överta skötsel av friluftsbad, lekplatser, idrottsanläggningar och liknande.

Åtgärder

Utvecklingsgrupperna kartlägger tillgången och behovet av lokaler för fritids- och kulturverksamhet, särskilt ska behovet av lokaler för ungdomsverksamhet beaktas. Kartläggningen kan ligga till grund för en lokalbehovsplan för landsbygden som kan göras i samråd mellan kommunen och lokala företrädare i form av utvecklingsgrupper och föreningar.

Kommunledningskontoret får i uppdrag att se över bidragssystemet så att detta ger aktiva föreningar möjlighet att erhålla kommunalt bidrag för sin verksamhet. Dock ska likställighetsprincipen gälla.

Utarbetande av kommunens miljöskyddsprogram, naturvårdsplan och natur- och parkprogram ska ske i samråd med utvecklingsgrupper och lokala naturvårdsföreningar.

Värdefull natur- eller kulturminnesmiljö ska inventeras och/eller dokumenteras före säkerställande. Detta kan t ex utföras av lokal utvecklingsgrupp eller motsvarande.

Upphandling av skötsel för grön- och naturområden, fritidsanläggningar såsom bad, idrottsanläggningar, lekplatser och motionsspår ska föregås av överläggning om lokalt skötselansvar. Kommunen ska därvid rådgiva och informera i hithörande ekonomiska och juridiska frågor.

I övrigt ska kommunledningskontoret beakta de förslag och synpunkter som lämnats från utvecklingsgrupperna.

Näringslivsutveckling - sysselsättning

Allmänt

En verkligt levande landsbygd innebär inte bara att människor bor där utan också att det finns en lokal arbetsmarknad. Senast tillgängliga statistik visar följande fördelning när det gäller antalet arbetstillfällen, grovt uppdelade efter näringsgren samt på tätorter (utom serviceorter) resp övrig landsbygd:

Antal arbetstillfällen i tätorter och på övriga landsbygden

	Tätorter		Övr landsbygd	
	Antal	%	Antal	%
Jord och skogsbruk, fiske	17	3	698	35
Tillverkning och utvinning, energiproduktion mm	5	1	273	14
Byggverksamhet	71	14	142	7
Handel och kommunikationer	39	7	218	11
Finansiell verksamhet, media och företagstjänster	11	2	64	3
Utbildning och forskning	56	11	174	9
Vård och omsorg	269	52	112	6
Personl o kulturella tjänster, offentl verksamhet mm	53	10	296	15
Totalt	521	100	1 977	100

Antal förvärvsarbetande i tätorter och övrig landsbygd uppgick till 2 050 resp 6 445 vilket innebär att det inom Linköpings kommuns landsbygdsområde teoretiskt sett finns arbetstillfällen endast för 29 % av de förvärvsarbetande som är boende inom detta område. Det innebär också att andelen pendlare till andra orter och områden är hög.

För att främja investeringar, ökad sysselsättning och tillväxt kan statligt landsbygdsstöd utgå inom området Ulrika och södra delen av Nykils församlingar.

Byggklart område för arbetsplatser finns inom Bestorps tätort och inom Ulrika tätort finns detaljplan för arbetsområde.

Flera utvecklingsgrupper har framhållit betydelsen av att lokala entreprenörer/företagare utnyttjas när det gäller varor och tjänster för lokala behov.

Hulta har genom en enkät frågat om vilket behov av tjänster och produkter som finns inom det lokala området samt om vilka som har möjlighet att medverka med eget arbete för detta. Utvecklingsgruppen ser en möjlighet att starta någon form av forum för ett antal olika tjänster.

Synpunkter på näringslivs- och sysselsättningsutvecklingen framgår av bilaga 3.

Målsättning

Att arbeta aktivt för att öka antalet arbetstillfällen på landsbygden, särskilt när det gäller tätorterna.

Planberedskapen när det gäller arbetsområden i tätorterna ska vara så anpassad att ett företag som är intresserad av att etablera sig i en tätort ska kunna göra det inom rimlig tid.

Verka för att fler områden inom Linköpings kommun kommer i åtnjutande av det statliga landsbygdsstödet.

Verka för att förbättra möjligheterna till distansarbete.

Åtgärder

Kommunen ska genom samråd med länsstyrelsen föreslå utökningar av områden för vilka statligt landsbygdsstöd kan utgå.

Kommunens näringslivskontor ges i uppdrag att utreda frågan om och på vilket sätt lokala entreprenörer har möjlighet att utföra arbets- och tjänsteuppdrag inom ramen för kommunal verksamhet och som idag utförs av centralt placerad arbetskraft. Exempel på detta är tillagning av mat för skola, barn- och äldreomsorg, renhållning och skötsel av grönområden och bad. Kommunen ska därvid rådgiva och informera i hörande ekonomiska och juridiska frågor.

Näringslivskontoret ska verka mer aktivt med rådgivning och utbildning för att stimulera nyföretagande och småföretagande på landsbygden. Av särskilt intresse är det att visa på möjligheterna att starta småföretag inom IT-området.

Kommunen uppmanas att utveckla distansarbetet inom egna verksamhetsområden.

Kommunen ska medverka aktivt i arbetet med att skapa nya arbetstillfällen på landsbygden i allmänhet och i synnerhet inom Ulrikaområdet. Det kan gälla arbeten inom t ex IT-området men också decentralisering/utlokalisering av kommunal verksamhet. I övrigt ska utvecklingsgruppernas förslag och synpunkter beaktas i kommunens näringslivsplanering.

Från landsbygdsriksdagen kommer följande två förslag:

- Utvecklingsgrupperna ges möjlighet att påverka fördelningen av arbetsmarknadsmedel lokalt.
- Ändra lagstiftningen så att den är följsam och ger möjligheter till A-kasseersättning vid kombinationssysselsättning.

Post, el, tele samt IT-frågor

Allmänt

Postväsendet, el- och telemarknaden har avreglerats under 1990-talet, i syfte att genom ökad konkurrens uppnå ökad effektivitet och som i sin tur ger förutsättningar för att upprätthålla service och volym över hela landet. Avregleringen har inte självklart medfört förbättringar för alla.

Utvecklingsgrupperna i Ulrika och Bankekind vill påskynda utbyggnaden av AXE-systemet och Askeby/Örtomta och Björkeberg anser att telenätet behöver ses över för att klara dataöverföring på ett tillfredsställande sätt.

I samband med upptaktsmöten har också frågan om namnsättning på postorter diskuterats. Det är viktigt av flera skäl att namnet på postorten överensstämmer med områdesnamnet där posten delas ut.

Målsättning

Tillgång till lika serviceutbud av bastjänster ska vara oberoende av boende- och lokaliseringssort.

Serviceutbudet ska vara kostnadsneutralt, d v s oberoende av boende- och lokaliseringssort.

Landsbygden ska vara delaktig i den snabba tekniska utvecklingen och komma i åtnjutande av det allt rikare utbudet av tjänster och service som följer av teknikutvecklingen.

Namn på postorter inom Linköpings kommuns landsbygd ska vara direkt hänförliga och relaterade till utdelningsområdet.

Post- och kassaservice införs, på lika villkor som i postkontor, i de butiker på landsbygden som så önskar.

Utveckla möjligheterna till distansarbete och distansstudier.

Åtgärder

Kommunen ska i samråd med posten söka lösningar som möjliggör att lantbrevbäring och annan postservice kan upprätthållas på en för landsbygdsborna godtagbar nivå.

Ett adressändringsavtal mellan posten och kommunen som möjliggör namnförändringar av postortsnamn ska tecknas snarast.

Kommunledningskontoret ges i uppdrag att undersöka möjligheterna och verka för att post- och kassaservice införs i de landsbygdsbutiker som så önskar. Samråd ska ske med lokalbefolkningen.

Kommunens IT-ansvariga ges i uppdrag att försöka påskynda upprustningen av telenätet på landsbygden så att man där så fort som möjligt får tillgång till AXE-system och ISDN-nät. Kommunens IT-ansvariga ges också i uppdrag att arbeta för att skolestugor inrättas på landsbygden där förutsättningar för detta finns.

Kommunen ska verka för en utveckling som möjliggör distansarbete och distansstudier inom egna verksamhetsområden, ex grund- och gymnasieskola.

Kommunen bör bevaka så att elkonsumenter på landsbygden inte drabbas otillbörligt av avregleringen på elmarknaden.

Turism - marknadsföring

Allmänt

Ur ett nationellt och internationellt perspektiv är Kinda och Göta kanal samt ett antal slott de viktigaste turistmålen inom Linköpings kommuns landsbygd. Det finns emellertid också en del mindre anläggningar/verksamheter med möjligheter till bad, jakt och fiske, friluftsliv mm som lokalt ger inkomster som kan hänföras till turism.

Marknadsföringen av de större turistmålen är kanske tillfyllest medan de mindre kända skulle kunna marknadsföras bättre.

Behovet av information/marknadsföring av det egna området, både för dess egna innevånare samt för turismändamål, har tagits upp av tre utvecklingsgrupper. Här kan också nämnas att Ulrika byalag anser att det i kommunen saknas en strategi för utveckling av turismen. Utvecklingsgruppernas förslag och synpunkter framgår av bilaga 3.

Ett handlingsprogram för utveckling av turism har utarbetats av den statliga turistmyndigheten Turistdelegationen.

Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer har också utarbetat ett program där visionen är att genom arbetet med kulturturism:

- ”sprida kunskap om kulturarvet och väcka intresse för det som besöksmål
- stödja utveckling och bevarande av det som ger särart, förankring och identitet för landet, våra landskap och lokalsamhällen skapa resurser för att vårda och utveckla kulturminnen och kulturmiljöer”.

Målsättning

Att inom ramen för allemansrätten utnyttja attraktiva områden inom kommunens landsbygd för utveckling av turism.

Alla områden som är av intresse för turism ska marknadsföras.

Information om det egna området ska finnas tillgänglig för alla som bor där.

Verka för att kulturmiljöer, hembygdsmuseer etc uppmärksammas i större utsträckning.

Åtgärder

Ansvarig för turism och marknadsföring på kommunledningskontoret ges i uppdrag att utarbeta en strategi för utveckling av turismen i Linköpings kommun samt ge förslag till marknadsföring av densamma. Härvid bör stad och landsbygd ses som en helhet. Särskild vikt bör läggas vid utveckling av natur- och kulturturism.

Utvecklingsgrupperna utarbetar informationsskrift om det egna området med uppgifter om föreningar, service, företag, turism mm. En trycksak finansieras i första hand med hjälp av föreningar, företag m fl.

I övrigt ska kommunen beakta förslag och synpunkter från utvecklingsgrupperna samt samråda med desamma när åtgärder för turism och marknadsföring planeras.

Vägar, järnvägar

Allmänt

Befintlig kollektivtrafik på landsbygden tillgodoser bara delvis det behov av persontransporter som föreligger. Därför har personbilen, för de flesta landsbygdsbor, en stor och viktigt betydelse som transportmedel.

För landsbygdens fortsatta utveckling är ett vägnät som tillgodoser såväl person- som godstransporter en mycket viktig förutsättning. I det system som vägnätet utgör krävs dessutom stora förbättringar i det lågtrafikerade nätet bl a för att tillgodose skogsindustrins behov av färsk skogsråvara. Anslagen till vägutbyggnad och vägunderhåll har varit alltmer krympande under de senaste åren liksom bidragen till enskilda vägar. När det gäller halveringen av statsanslaget till enskilda vägar motionerade Linköpings kommuns landsbygdsgrupp mot detta i samband med landsbygdsriksdagen 1996. Regeringen har under 1996 tagit beslut om återställande av bidragsnivån för år 1997, dock inte fullt ut till 1995 års nivå.

Här bör också nämnas något om det treåriga (1995-1997) projektet "Landsbygdsvägen". Projektets ledord är samverkan och engagemang. Ortsbefolkning och lokala utvecklingsgrupper som valt att delta, görs delaktiga i vägverkets planering och genomförande. Kunskap och resurser i form av ideellt arbete och lokalkännedom tas tillvara. Förutsättningarna för att gå in i ett sådant projekt diskuterades vid upptaktsmöte i Nykil med deltagare från Vägverket. Lokal arbetsgrupp har därefter arbetat med frågan.

Ett stort antal utvecklingsgrupper har lämnat synpunkter när det gäller vägfrågor. Här finns framför allt önskemål om vägförbättringar (se bilaga 3).

Pendeltågsstationer finns idag i Lingham och Vikingstad. Utvecklingsgrupperna i Gistad och Sjögestad vill på sikt att pendeltågen också stannar i dessa orter.

Förbättring av banvall och räls har genomförts på Stångådalsbanan från Bjärka-Säby och söderut.

Målsättning

Verka för en säkrare trafikmiljö när det gäller vägar och järnvägar.

Alla för person- och godstransporter viktiga allmänna vägar på landsbygden ska ha en godtagbar standard.

Arbeta för att reglerna för vägskytning förenklas och liberaliseras så att möjligheterna för företagare att marknadsföra sig ökar.

Genomföra vägprojekt i samarbete mellan Vägverket och berörda markägare och boende för att få mer och bättre vägar för pengarna.

Så långt det är möjligt ska hänsyn tas till vägars natur- och kulturhistoriska värden.

Stats- och kommunala bidrag till enskilda vägar ska bära kostnaderna för underhåll och skötsel samt ska vara lika och rättvisa.

Åtgärder

Kommunledningskontoret får i uppdrag att, tillsammans med berörda utvecklingsgrupper, markägare, boende m fl, vid samråd med Vägverket och i förekommande

fall Banverket, diskutera de vägavsnitt mm enl bilaga 3 som är i behov av förbättringar.

Lokala handlingsplaner avseende vägfrågor som bygger på lokala förutsättningar kan tas fram av lokala utvecklingsgrupper.

Vid behov kan en väggrupp bildas med representanter från utvecklingsgrupper och någon vägansvarig tjänsteman från kommunen som kan verka under landsbygdsgruppen.

Kommunen ska ge ekonomiskt bidrag till enskilda vägar.

Kommunen ska följa upp landsbygdsgruppens motion till landsbygdsriksdagen ang vägs skyltning samt genom samråd med Vägverket arbeta för att reglerna för vägs skyltning förenklas och liberaliseras.

Kommunen bör verka för att kostnader för nödvändig bilanvändning kompenseras genom avdragsmöjligheter.

Utvecklingsgrupperna bör aktivt verka för en säkrare miljö för barnen. Ev kan lokala barnsäkerhetsråd bildas.

När det gäller trafiksäkerhetsfrågor i allmänhet bör en samverkansgrupp bildas med representanter från kommunen och Vägverket samt från de lokala utvecklingsgrupperna. Kommunledningskontoret föreslås vara initiativtagare.

Landsbygdsprogrammets genomförande

Landsbygdsprogrammet ska, efter kommunfullmäktiges antagande, vara styrande för den kommunala verksamheten inom de berörda områdena. Landsbygdsgruppen är ansvarig för kontroll och uppföljning av programmet.

För att genomföra landsbygdsprogrammets intentioner och förslag krävs engagemang och medverkan från lokalbefolkning, politiker och tjänstemän. De kommunala nämnderna ska inom ramen för befintliga resurser ta ansvar för landsbygdsprogrammets frågor, målsättningar och åtgärder som de är berörda av inom sitt verksamhetsområde. En kommunal tjänsteman bör få uppdraget att vara samordnare och pådrivare. Det är viktigt att denne tjänsteman utses så fort som detta är möjligt efter kommunfullmäktiges beslut om antagande av detsamma.

Efter landsbygdsprogrammets antagande kan detta distribueras till alla kommunala enheter, utvecklings/bygdegrupper, föreningar, politiska partier och övriga berörda. Marknadsföring av och information om programmet ska ske genom bl a skärmställning och seminarium.

Det lokala utvecklingsarbetet genom utvecklingsgrupper och andra ska fortsätta kontinuerligt. Landsbygdsprogrammet bör revideras så snart det finns behov av detta. Programmet ska årligen följas upp och rapporteras till kommunfullmäktige.